
ΔΙΕΘΝΗ ΝΕΑ

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΟΛΛΑΝΔΩΝ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΩΝ

Για την επέτειο των 100 χρόνων της, η Εταιρεία των Ολλανδών Αρχειονόμων, διοργάνωσε τον Οκτώβριο του 1991, ένα διεθνές συνέδριο με θέμα: "Τα αρχεία και η Ευρώπη χωρίς σύνορα".

Στο συνέδριο συμμετείχαν 450 συνέδριοι από πολλές χώρες του κόσμου. Σύμφωνα με τους διοργανωτές το θέμα του συνεδρίου είχε επιλεγεί για δύο λόγους:

α) Γιατί πλησίαζε το 1992 και η κατάργηση των συνόρων μέσα στην Ευρώπη έθετε στην αρχειακή κοινότητα μία σειρά προβλήματα σχετικά με την εναρμόνιση της αρχειακής πολιτικής μεταξύ των διαφόρων χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

β) Γιατί η ραγδαία ανάπτυξη της νέας τεχνολογίας θέτει καθημερινά νέα πολύπλοκα ζητήματα στη διαχείριση των αρχείων.

Οι εργασίες του συνεδρίου χωρίστηκαν σε πέντε ξεχωριστές θεματικές ενότητες.

α) Ο πολίτης και η διοίκηση.

β) Ιστορικά αρχεία ή Υπηρεσίες πληροφόρησης.

γ) Η εικόνα του ευρωπαίου αρχειονόμου, η εναρμόνιση των σπουδών του και η δυνατότητα εργασίας του σε άλλες χώρες της κοινότητας εκτός της δικής του.

δ) Ο αρχειονόμος και η Ευρώπη των αρχείων.

ε) Τα αρχεία του τρίτου κόσμου και η Ευρώπη των αρχείων.

Να επισημάνουμε ότι οι εργασίες κάθε συνεδριακής άρχιζαν με κεντρικές εισηγήσεις στο αμφιθέατρο και στη συνέχεια οι συνέδριοι κατανέμονταν ανάλογα με τα ενδιαφέροντα τους σε έξι ομάδες εργασίας.

Στην πρώτη ενότητα με θέμα: Ο πολίτης και η διοίκηση, συζητήθηκαν διεξοδικά θέματα σχετικά με το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και το δικαίωμα του πολίτη στην πληροφόρηση, με τις σχέσεις ανάμεσα στον πολίτη και τις εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις, με τα προβλήματα που θέτει η επιλογή και εκκαθάριση του αρχειακού υλικού, με τη νέα τεχνολογία και την εξαφάνιση

των πληροφοριών, με τους δημιουργούς των αρχείων και τις μελλοντικές έρευνες καθώς και σχετικά με τον ρόλο του αρχειονόμου των αρχείων των πολιτικών κομμάτων.

Τονίσθηκε ιδιαίτερα η προσπάθεια που γίνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την υιοθέτηση κοινών κανόνων λειτουργίας των αρχείων και ιδιαίτερα για τη μείωση του χρόνου που τα αρχεία μένουν κλειστά στον πολίτη και στην έρευνα. Για τον λόγο αυτό έχει αποφασισθεί να διοργανωθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσα στο 1992 συναντήσεις ειδικών που θα συζητήσουν τα κοινά μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για τη διάσωση των αρχείων, και τη λειτουργία των αρχαιακών υπηρεσιών. Επισημάνθηκε επίσης ότι αποτελεσματική αρχαιακή πολιτική θεωρείται σήμερα εκείνη που αντιμετωπίζει το πρόβλημα από τη γέννηση του δηλαδή ήδη από το στάδιο της συγκρότησης των αρχείων.

Όλοι οι ομλητές με έμφαση τόνισαν ότι το δικαίωμα του πολίτη στην πληροφόρηση είναι από τα ουσιαστικότερα δικαιώματά του που η διοίκηση με κάθε τρόπο προσπαθεί να περιορίσει χαρακτηρίζοντας χωρίς λόγο πολλά έγγραφα ως εμπιστευτικά ή απόρρητα. Είναι καθήκον και υποχρέωση του αρχειονόμου να περιορίζει στο ελάχιστο τις εξαιρέσεις αυτές. Αλλά παράλληλα ο πολίτης πρέπει να έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει που μπορεί να βρει και αν υπάρχει η πληροφορία που ψάχνει. Δεν φτάνει όμως ο πολίτης να έχει τα δικαιώματα αυτά πρέπει να υπάρχουν και οι ανάλογοι μηχανισμοί που να ελέγχουν τη διοίκηση ώστε να μη γίνεται εμπόδιο στην πληροφόρηση του πολίτη.

Συζητήθηκε επίσης το ζήτημα των κανόνων που πρέπει να τηρούνται κατά την επιλογή και εκκαθάριση του αρχαιακού υλικού, θέμα που παλαιότερα δεν υπήρχε αφού τα αρχεία διασώζονταν από μόνα τους και με εντελώς τυχαίο τρόπο. Σήμερα είναι προφανές ότι είναι αδύνατο να κρατάμε όλα τα έγγραφα που παράγονται, αλλά οι κανόνες που θα διέπουν την εκκαθάριση θα πρέπει να είναι τέτοιοι, ώστε να δίνουν μία πιστή εικόνα του συνόλου των εγγράφων που παράχθηκαν από ένα φορέα ή κάποια χρονική στιγμή.

Στη δεύτερη συνεδρία με θέμα: Ιστορικά αρχεία ή Υπηρεσίες πληροφόρησης η συζήτηση περιστράφηκε γύρω από τα καθήκοντα του σύγχρονου αρχειονόμου. Συζητήθηκαν θέματα όπως ο ρόλος των τοπικών και εθνικών υπηρεσιών αρχείων, των ιδιωτικών αρχείων καθώς και των ειδικών αρχείων. Κατά τον διευθυντή των αγγλικών Δημόσιων Αρχείων τα καθήκοντα του αρχειονόμου κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες. Στη πρώτη κατηγορία καθηκόντων ανήκουν όσα αφορούν όλα τα αναγκαία μέτρα που πρέπει να λαμβάνει ο αρχειονόμος για την καλή αποθήκευση και διατήρηση των αρχείων που εποπτεύει. Στα πλαίσια των εργασιών αυτών ο αρχειονόμος πρέπει να κατευθύνει και να συντονίζει τις ενέργειες που είναι απαραίτητες για τη διάσωση των σημαντικότερων αρχείων. Στη δεύτερη κατηγορία καθηκόντων

ανήκουν όσα αφορούν τη δυνατότητα χρησιμοποίησης των αρχείων από τους χρήστες. Φυσικά υπάρχει πάντα το ζήτημα ποιές είναι τελικά οι υπηρεσίες που θα πρέπει να προσφέρει ο αρχειονόμος; Είναι μέσα στις υποχρεώσεις του αρχειονόμου να δανείζει έγγραφα στους χρήστες; Κάθε πότε πρέπει να είναι μιά υπηρεσία αρχείου ανοιχτή στο κοινό; Μιά φορά τη βδομάδα ή αντίθετα 24 ώρες το 24ωρο; Τι είδους οδηγούς αρχείων πρέπει να διαθέτουμε; Πώς πρέπει να μηχανογραφηθούν τα αρχεία; Πώς θα προστατεύσουμε τον πολίτη από τη χρησιμοποίηση αρχείων σε βάρος του; Συμφωνούν οι αρχειονόμοι στο να δίνεται στο χρήστη ένα αρχείο σαν αυτό της αστυνομίας της πρώην Ανατολικής Γερμανίας; Και τελικά ποιός πρέπει να πάρει τέτοιου είδους αποφάσεις; Ο αρχειονόμος ή η πολιτική εξουσία ή και οι δύο από κοινού;

Εγινε επίσης συζήτηση κατά πόσο οι νέες τεχνολογίες απειλούν την εργασία του αρχειονόμου ή την καλυτερεύουν και κατά πόσο βοηθούν στην περιγραφή των αρχείων ή αντίθετα τη δυσκολεύουν με τους περιορισμούς που θέτουν; Επιστημάνθηκε ότι τα νέα τεκμήρια έχουν περιορισμένο χρόνο ζωής και αυτό μας αναγκάζει να τα αναπαραγάγουμε σε σύντομα χρονικά διαστήματα. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι οι νέες τεχνολογίες αλλάζουν με τρομακτική ταχύτητα με αποτέλεσμα οι νέες μηχανές να μην μπορούν να διαβάσουν παλιότερα τεκμήρια. Έτσι είμαστε αναγκασμένοι λοιπόν από τη μια, να διατηρήσουμε τον ανάλογο τεχνικό εξοπλισμό για κάθε τεχνολογική γενιά και από την άλλη, να φροντίσουμε να διαθέτουμε το ανάλογο ειδικευμένο προσωπικό που θα μπορεί να χειρίζεται τα ηλεκτρονικά αυτά μέσα. Από την πλευρά της η ανάπτυξη δικτύων υπολογιστών θα θέσει αναμφίβολα δύσκολα ζητήματα αναγνώρισης της προέλευσης των τεκμηρίων. Όλοι οι ομλητές πάντως συμφώνησαν ότι λείπει σήμερα ένα ικανοποιητικό σύστημα πληροφορικής για τα αρχεία.

Η τρίτη συνεδρία με θέμα: Η εικόνα του ευρωπαϊού αρχειονόμου, η εναρμόνιση των σπουδών του και η δυνατότητα εργασίας του σε άλλες χώρες της κοινότητας εκτός της δικής του, ασχολήθηκε με την επαγγελματική κατάρτιση και τα προσόντα του αρχειονόμου. Οι ομλητές αναρωτήθηκαν αν είναι αναγκαίο η εκπαίδευση αυτή να είναι χωριστή ή ενσωματωμένη με άλλων επαγγελματικών κατηγοριών, ποιός είναι ο καταλληλότερος φορέας επαγγελματικής κατάρτισης, αν πρέπει να ιδρυθεί ένα Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, αν πρέπει να χορηγείται πανεπιστημιακό δίπλωμα, τι μαθήματα πρέπει να διδάσκονται στους αρχειονόμους. Όλοι οι ομλητές τόνισαν την ανάγκη να υπάρξουν σε Ευρωπαϊκό επίπεδο δύο εγχειρίδια, ένα θεωρητικό και ένα τεχνικό. Οι ομλητές τόνισαν ότι η εικόνα του αρχειονόμου διαφέρει από χώρα σε χώρα, και ότι σε άλλες χώρες οι αρχειονόμοι θεωρούν τους εαυτούς τους πολύ κοντά στους ιστορικούς, σε άλλες σαν διαχειριστές πληροφορίας και αλλού σαν απλούς φύλακες δημοσίων αρχείων που χρειάζονται για να ει-

ναι δυνατή η διεκδίκηση από τους πολίτες των νομίμων δικαιωμάτων τους. Τονίσθηκε ότι το πόσοι θα αποφοιτούν από τις σχολές αρχειονομίας θα πρέπει να καθορίζεται από τις ανάγκες του επαγγέλματος και όχι από τις διαθέσιμότητες που υπάρχουν για τη διδασκαλία των ειδικών μαθημάτων. Σε πολλές χώρες οι σπουδές του αρχειονόμου είναι μεταπτυχιακές και προϋποθέτουν βασική φοίτηση σε ανθρωπιστικές σχολές. Για ορισμένους ομιλητές ο αρχειονόμος πρέπει να διαθέτει οπωσδήποτε κάποια εμπειρία ιστορικής έρευνας. Επιπλέον τονίσθηκε ότι πέρα από τις γενικές αρχειονομικές γνώσεις πρέπει να υπάρχει και εξειδίκευση ανάλογα με την επαγγελματική σταδιοδρομία που θα ακολουθήσει ο αρχειονόμος γιατί τα αρχεία διαφέρουν μεταξύ τους. Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας γίνονται συζητήσεις για τον τρόπο που θα εναρμονιστεί η εκπαίδευση ανάμεσα στις διάφορες χώρες, αφού σήμερα τόσο ο χρόνος φοίτησης όσο και τα μαθήματα διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Υποβλήθηκε μάλιστα σε κάθε χώρα της Ε.Ο.Κ. ένα ερωτηματολόγιο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκπαίδευση για αρχειονόμους παρέχουν τα Πανεπιστήμια, η Αρχαιακή Εταιρεία και τα Δημόσια Αρχεία. Οι ομιλητές τόνισαν με έμφαση ότι η μελλοντική εκπαίδευση θα πρέπει να δίδασκεται σε συνεργασία Αρχαιακής Εταιρείας και Πανεπιστημίου. Με τη κατάργηση των συνόρων οι πολίτες της Ευρώπης θεωρητικά θα έχουν τη δυνατότητα να μετακινούνται και να εργάζονται από χώρα σε χώρα. Τρία εμπόδια στη μετακίνηση αυτή υπάρχουν:

- α) Οι εννιά διαφορετικές γλώσσες που υπάρχουν μέσα στην Ε.Ο.Κ.
- β) Η αναγνώριση των διπλωμάτων,
- γ) Η προστασία των συμφερόντων των εθνικών κρατών.

Η τέταρτη συνεδρία με θέμα: Ο αρχειονόμος και η Ευρώπη των αρχείων, αφιερώθηκε στην μελέτη των νέων δεδομένων που δημιουργούνται από τη αλλαγή του ευρωπαϊκού χάρτη. Η συνεδρία αφιερώθηκε στη μελέτη των προβλημάτων που θέτει η φύλαξη των αρχείων των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και στο νέο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τα αρχεία που πρέπει να υιοθετηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Μια ομάδα εργασίας αφιερώθηκε στη μελέτη των δυνατοτήτων συνεργασίας μεταξύ αρχαιακών εταιρειών.

Τέλος η πέμπτη συνεδρία με θέμα: Τα αρχεία του Τρίτου Κόσμου και η Ευρώπη των αρχείων, αφιερώθηκε στα αρχεία των χωρών του Τρίτου Κόσμου, που οι αποικιοκράτες μετά την απελευθέρωση τους, πήραν μαζί τους. Τονίσθηκε ότι τα αρχεία αυτά πρέπει να επιστραφούν στις χώρες προέλευσης τους ή τουλάχιστον να δοθούν μικροφωτογραφημένα αντίγραφα τους. Συζήτηση έγινε επίσης για τον τρόπο που οργανώθηκαν οι υπηρεσίες των αρχείων των νέων αυτών χωρών.

Όσοι από μας παρακολούθησαν τις εργασίες του συνεδρίου είχαν την ευ-

καιρία να γνωρίσουν από κοντά όλα τα ζητήματα που προβληματίζουν σήμερα την διεθνή αρχειακή κοινότητα σχετικά με τη διάσωση και διαχείριση των αρχείων. Δεν είναι μακριά η ώρα που η χώρα μας σαν μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα κληθεί να συμμετάσχει στις διαδικασίες χάραξης και υλοποίησης της κοινής ευρωπαϊκής αρχειακής πολιτικής. Για άλλη μιά φορά προβάλλει εναγωνίως το ερώτημα: Πόσο έτοιμοι είμαστε για κάτι τέτοιο;

Νίκος Παντελάκης